

системи: «людиноцентризм філософії як умови розвитку національної духовності знаходить своє логічне продовження в освіті» [6, с. 499].

Сьогодні вона тільки тоді виконуватиме своє покликання, коли сенсом її розвитку, центром всіх інновацій і стратегій стає людина.

Людиноцентризм та ціннісна орієнтація освіти є відповіддю на такі тенденції суспільного розвитку як «тріумф особистості та демократизації».

Людиноцентриський підхід в педагогічному менеджменті – це перш за все вдосконалення людських відносин в керованому колективі, залучення його членів до управління, надання їм допомоги у вирішенні педагогічних проблем, підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел:

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України / За ред. В.Г. Кременя. – К., 2009.
2. Борова Т.А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія / Т.А. Борова – Харків : 2011. – 382 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1977.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 447 с.
5. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму як теоретична складова національної ідеї / В.Г. Кремень // Дзеркало тижня. – 2005. – № 31. – С. 17.
6. Кремень В.Г. Філософія управління / В.Г. Кремень, С.М. Пазиніч, О.С. Пономарьов. – Харків : НТУ «ХП», 2008. – 524 с.
7. Ткаченко О. Духовне відродження освіти і вище призначення людини / О. Ткаченко // Соціальна психологія. – 2008. – №2 (28). – С. 141–149.

ВИКОРИСТАННЯ БІОІНДИКАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ

*Лимар Н. О.
Полтава, Україна*

Сучасна екологічна освіта є системною складовою Національної системи освіти, яка функціонує на підставі чинного законодавства про освіту та Національної стратегії розвитку освіти України. Основною характерною особливістю сучасної екологічної освіти є її спрямованість на досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, розв'язання екологічних проблем та сталий розвиток суспільства.

Сучасна екологічна освіта – це безперервний комплекс процесів формування екологічного світогляду, екологічної свідомості та культури усіх верств населення, соціальних груп і суспільства загалом [3]. І найчастіше саме під час шкільного навчання у дітей формуються чіткі екологічні знання, які впливають на їх екологічний світогляд та майбутню екологічну культуру.

Для ефективної організації екологічної освіти дітей шкільного віку необхідним елементом є включення практичної та дослідної роботи учнів у навчальні плани з курсів Біологія та Екологія. І для цієї мети використання біоіндикаційних досліджень під час уроків з даних дисциплін є надзвичайно актуальним.

Біоіндикаційні дослідження екологічного стану компонентів навколишнього природного середовища характеризують такими важливими особливостями як:

- 1) чутливість організмів – живі організми, у першу чергу рослини, мають високі індикаторні властивості зміни стану довкілля;
- 2) оперативність – при здійсненні польових досліджень можна отримати велику кількість інформації про стан території;
- 3) дешевизна – організація біоіндикаційного вивчення місцевості не потребує значного фінансування;
- 4) нетрудоємкість – польові біоіндикаційні дослідження не потребують великої кількості висококваліфікованих учасників та можуть виконуватись учнями під керівництвом учителя [1, 2].

Усі ці особливості характеризують біоіндикаційні дослідження як ті, які можуть бути використані при включенні до навчального плану зі шкільних курсів Біологія, Екологія та при організації літньої польової практики учнів.

Під час проведення біоіндикаційних дослідів на уроках природничих курсів, учні особисто можуть досліджувати живі організми, найчастіше рослини, визначати морфологічні зміни, які присутні у досліджуваних особин та здійснювати пошук джерел, які могли спричинити дані порушення в живому організмі. Усе це сприяє не лише тому, що учні навчаються здійснювати власні наукові дослідження, а й наочно ознайомлює їх з наслідками господарської діяльності людини на навколишнє природне середовище та тим, як людина здатна погіршувати та руйнувати природні комплекси та об'єкти, поблизу яких проживає. Такі спостереження формують в учнів чіткі уявлення про позитивні та негативні сторони впливу суспільства на довкілля, що є важливим елементом формування загальної екологічної свідомості людини.

Список використаних джерел:

1. Дідух Я. П. Основи біоіндикації. – К. : Наукова думка, 2012. – 344 с.
2. Дідух Я. П., Плюта П. Г. Фітоіндикація екологічних факторів. – К. : Наукова думка, 1994. – 280 с.
3. Освіта для сталого розвитку (ОСР): розвиток концепції в рамках процесу «Довкілля для Європи» та основні досягнення в Україні. URL: <http://ecoosvita.org.ua/storinka-knygy/osvita-dlyastalogo-rozvytku>.